

Ny veileder- Helseforskningslovens virkeområde

Camilla Bø Iversen og Brittelise Bakstad
Storfellesmøte REK / NEM 19-20.oktober 2021

Fortvil ikke,
veileder er på vei!

INNHOOLD

Innledning.....	2
1. Helseforskningslovens virkeområde.....	3
1.1 Krav til etisk forhåndsgodkjenning	3
1.2 Etikken og beskyttelsesbehovet – betydning om lovens formålsbestemmelse	4
2.Tolkning av lovens virkeområde	5
2.1 Prosjektets formål	5
2.2 Vitenskapelig metodikk	6
2.3 Ny kunnskap om helse og sykdom	7
3. Forskning som kan være vanskelig å plassere	9
3.1 Kvalitetssikring.....	9
3.2 Grunnforskning.....	10
3.3 Helseregistre og helseforskningsregistre	10
3.4 Arbeid og helse.....	12
3.5 Idrettsmedisin.....	12
3.5 Kunstig intelligens.....	13
4. Avsluttende kommentar.....	13
5. Kilder.....	14

1. Helseforskningslovens virkeområde.....	3
1.1 Krav til etisk forhåndsgodkjenning	3
1.2 Etikken og beskyttelsesbehovet – betydning om lovens formålsbestemmelse	4

Krav til etisk
forhånds-
godkjenning

Loven gjelder for medisinsk og helsefaglig forskning på mennesker, humant biologisk materiale eller helseopplysninger.

Medisinsk og helsefaglig forskning er virksomhet som utføres med vitenskapelig metodikk for å skaffe til veie ny kunnskap om helse og sykdom.

Etikken og
beskyttelses-
behovet

Formålsbestemmelsen gir en veiledning for hvordan de andre bestemmelsene i loven bør forstås.

Lovens formål er å fremme god og etisk forsvarlig medisinsk og helsefaglig forskningsetikk.

I dette ligger også at risikoaspektet bør vurderes der det er tvil om prosjektet faller innunder helseforskningsloven.

2.Tolkning av lovens virkeområde	5
2.1 Prosjektets formål	5
2.2 Vitenskapelig metodikk	6
2.3 Ny kunnskap om helse og sykdom	7

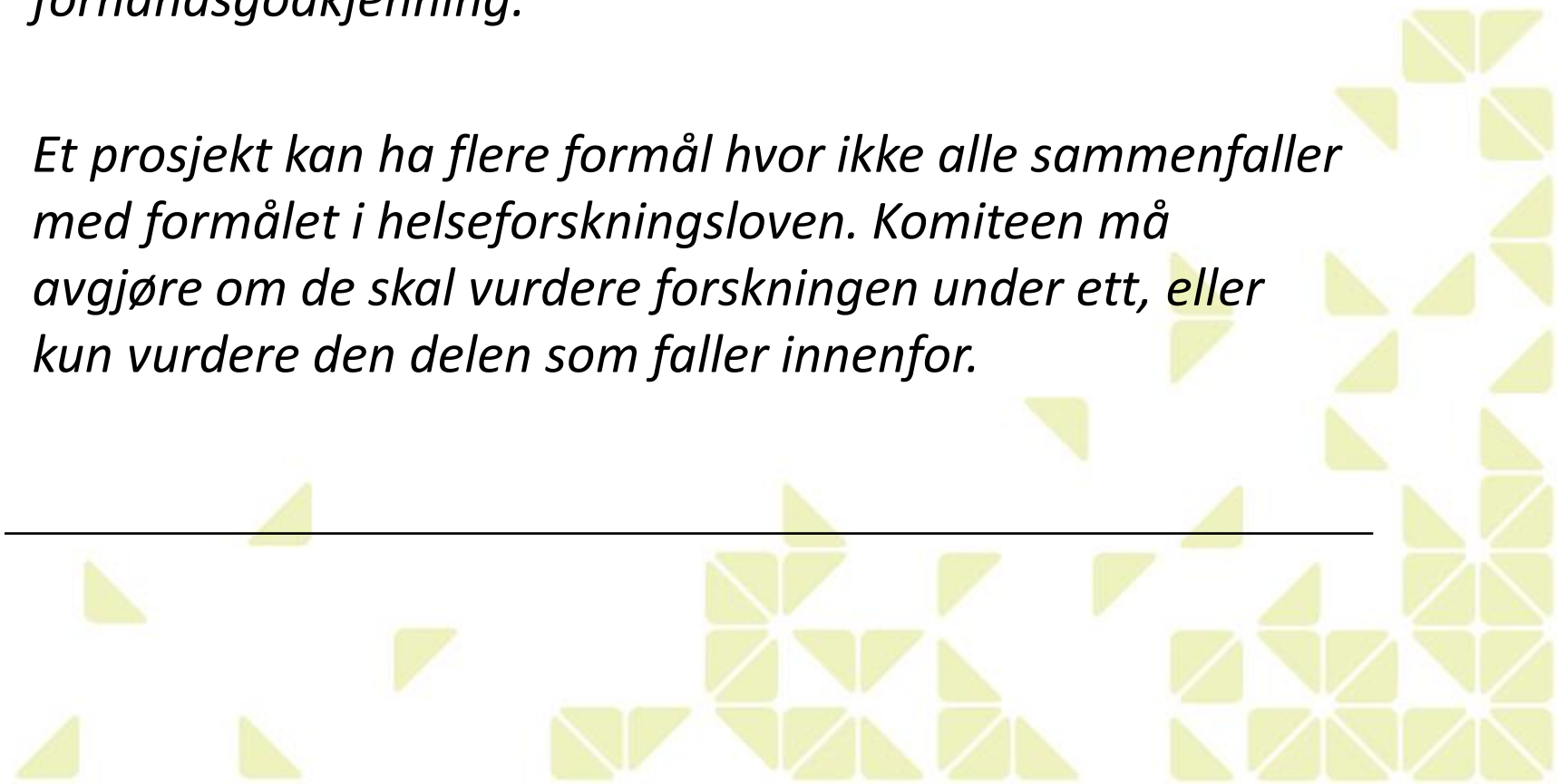

Prosjektets
formål

Forskningsprosjekter hvor formålet er å finne ny kunnskap om helse og sykdom må ha en forskningsetisk forhåndsgodkjenning.

Et prosjekt kan ha flere formål hvor ikke alle sammenfaller med formålet i helseforskningsloven. Komiteen må avgjøre om de skal vurdere forskningen under ett, eller kun vurdere den delen som faller innenfor.

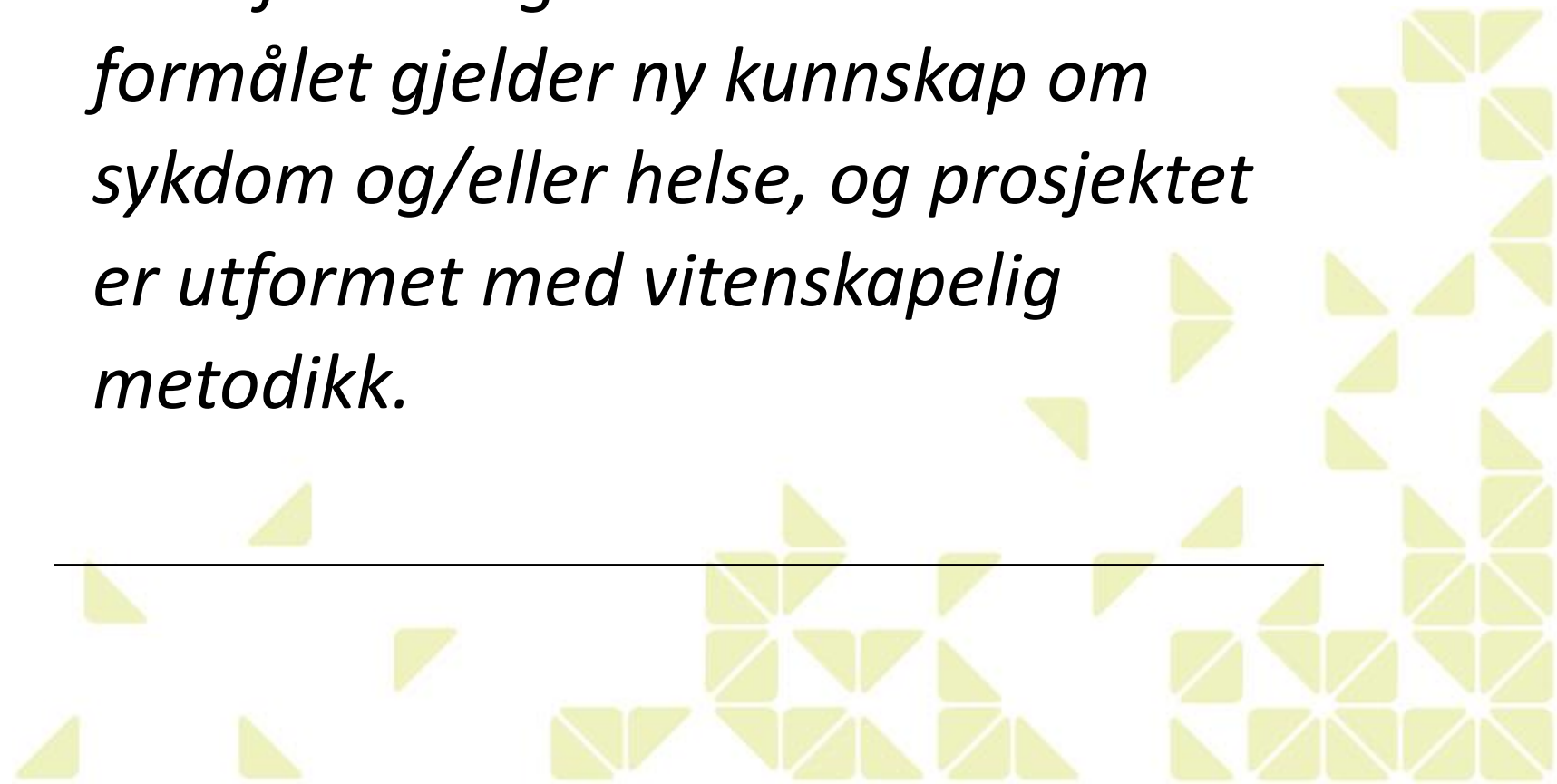

Vitenskapelig
metodikk

Prosjektet vil falle innenfor helseforskningsloven dersom formålet gjelder ny kunnskap om sykdom og/eller helse, og prosjektet er utformet med vitenskapelig metodikk.

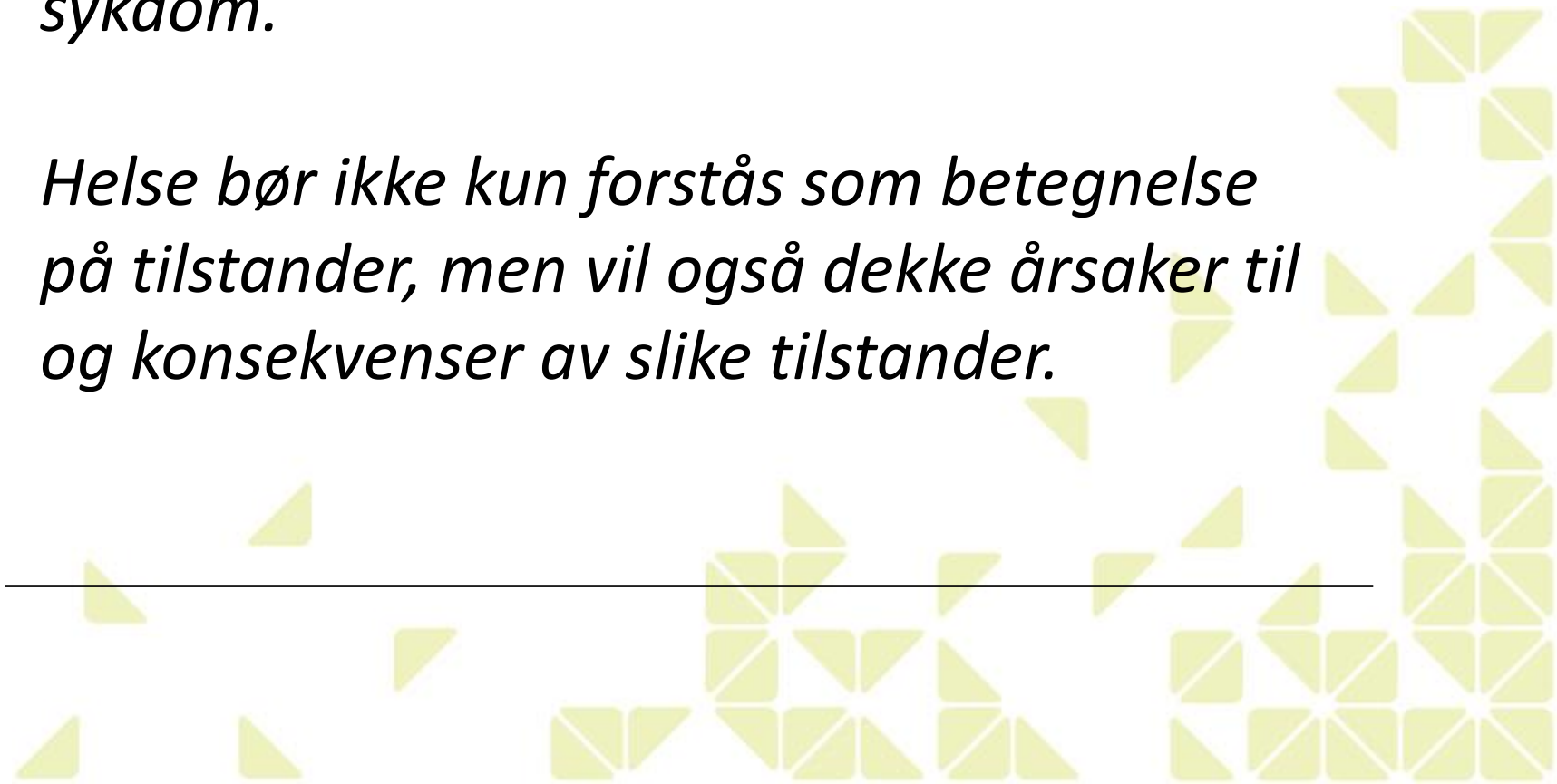

Ny kunnskap
om helse og
sykdom

Helse kan fortolkes som et selvstendig begrep, og trenger ikke stå i relasjon til sykdom.

Helse bør ikke kun forstås som betegnelse på tilstander, men vil også dekke årsaker til og konsekvenser av slike tilstander.

Er formålet med studien ny kunnskap om helse og sykdom

- Har prosjektet et klart klinisk fokus?
- Vil prosjektet kunne føre til forbedret diagnostikk?
- Gir prosjektet en utvidet forståelse om helsetilstanden eller sykdommen som kan forbedre behandlingen eller innholdet i et tilbud?

3. Forskning som kan være vanskelig å plassere	9
3.1 Kvalitetssikring.....	9
3.2 Grunnforskning.....	10
3.3 Helseregistre og helseforskningsregistre	10
3.4 Arbeid og helse	12
3.5 Idrettsmedisin.....	12
3.5 Kunstig intelligens.....	13

Kvalitets-
sikring

Kvalitetssikring reguleres utenfor helseforskningsloven.

For å skille helseforskning fra kvalitetssikring kan hjelpespørsmål fra Europarådet benyttes.

Hjelpespørsmålene fra Europarådet

- Er prosjektets formål å forsøke å forbedre kvaliteten på pasientbehandlingen på lokalt plan?
- Går prosjektet ut på å prøve praksis mot etablerte standarder?
- Innebærer prosjektet at noe gjøres med pasientene som ellers ikke ville blitt gjort som ledd i klinisk praksis og kvalitetssikring?

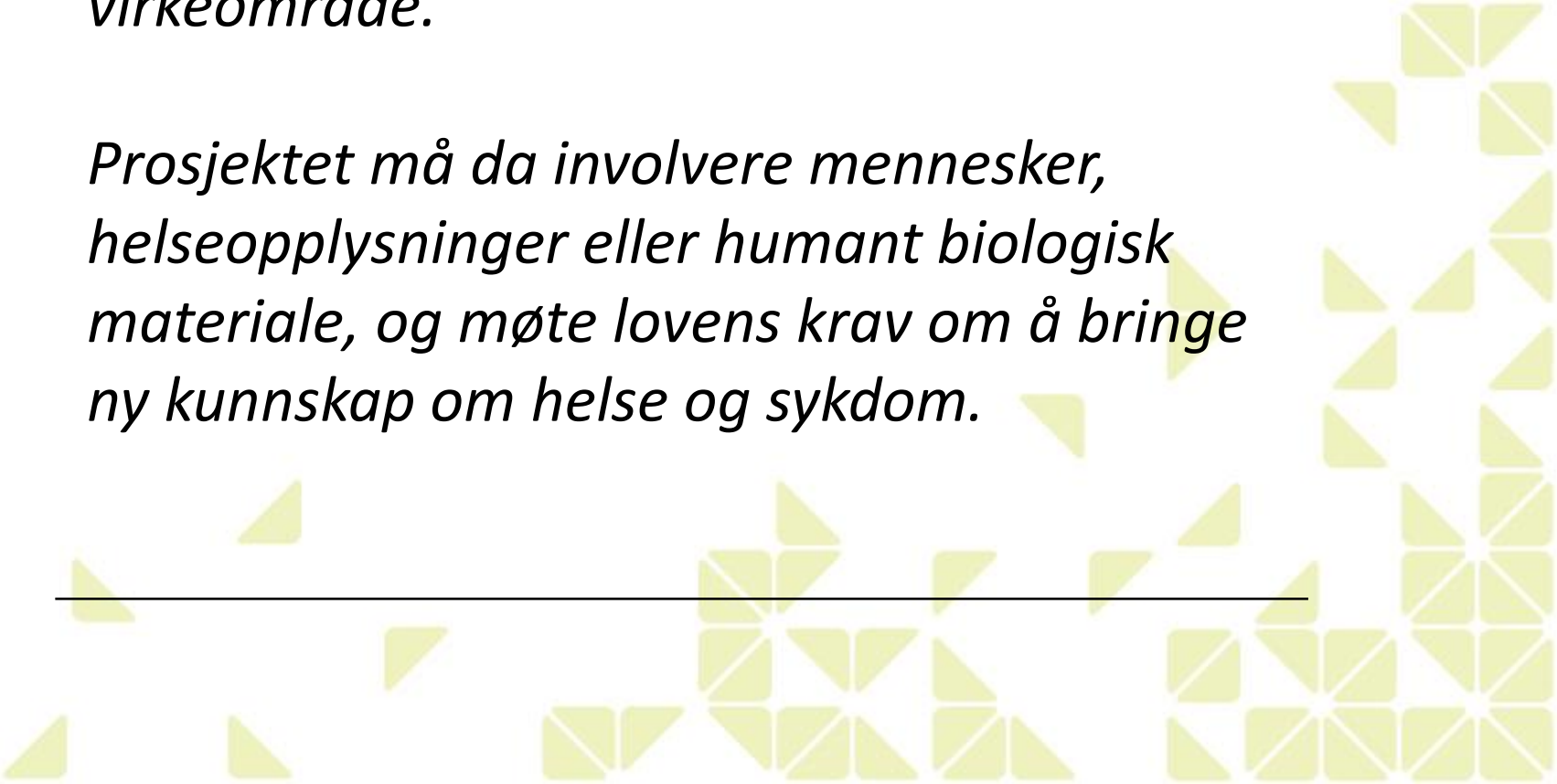
Grunn-
forskning

Enkelte prosjekter innen grunnforskning kan falle innenfor helseforskningslovens virkeområde.

Prosjektet må da involvere mennesker, helseopplysninger eller humant biologisk materiale, og møte lovens krav om å bringe ny kunnskap om helse og sykdom.

Arbeid og
helse

Forskning knyttet til arbeidslivet må vurderes konkret opp mot formålet i helseforskningsloven.

Der det er tvil om prosjektet skaffer til veie ny kunnskap om sykdom og helse, kan prosjektet likevel falle innenfor helseforskningsloven hvis risikoen for forskningsdeltakerne vurderes som betydelig.

Idretts-
medisin

Idrettsmedisinske prosjekter må vurderes konkret opp mot formålet i helseforskningsloven.

Der det er tvil om prosjektet skaffer til veie ny kunnskap om sykdom og helse, kan prosjektet likevel falle innenfor helseforskningsloven hvis risikoen for forskningsdeltakerne vurderes som betydelig.

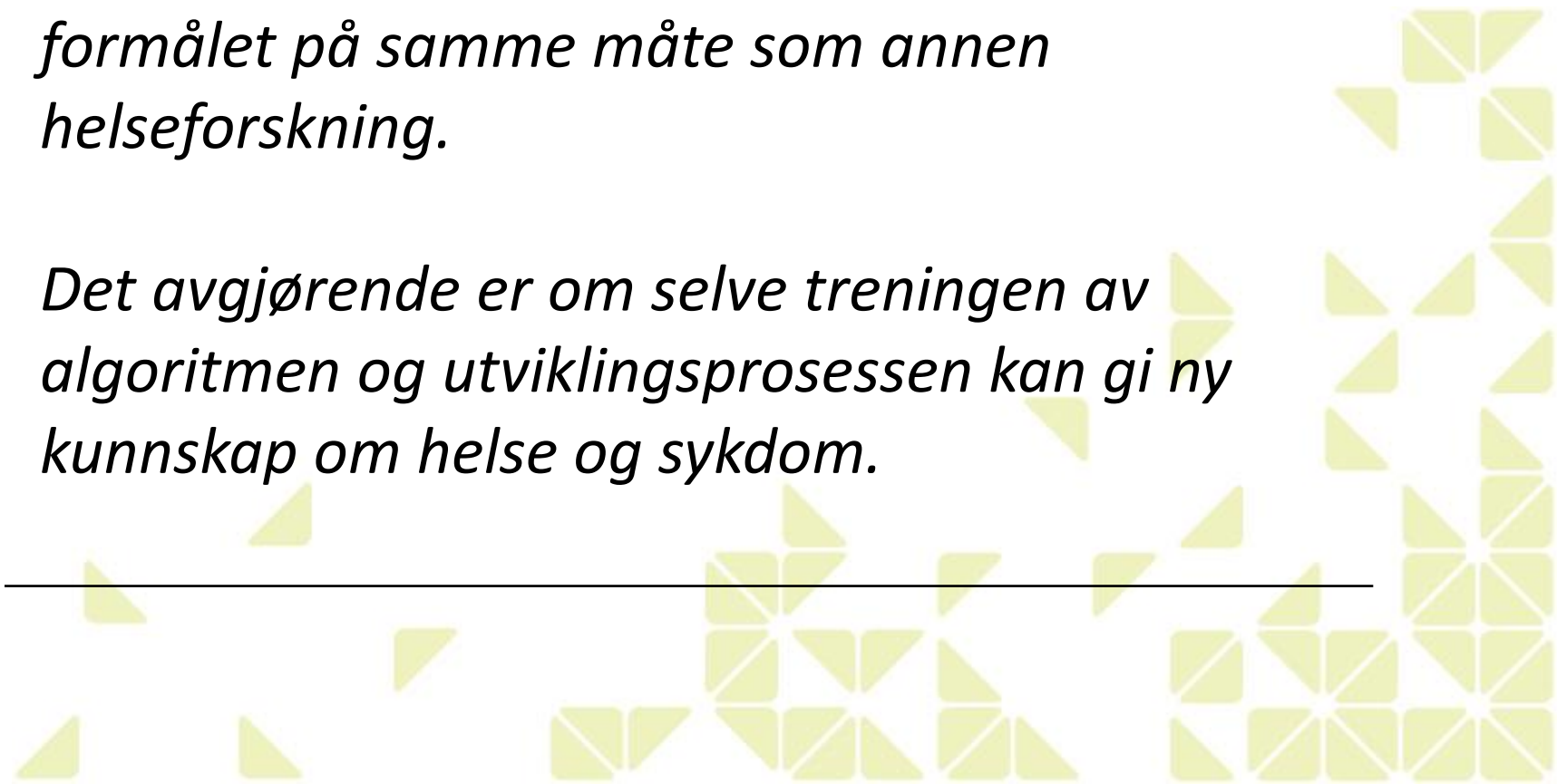

Kunstig
intelligens

Prosjekter som omhandler kunstig intelligens og maskinlæring bør vurderes opp mot formålet på samme måte som annen helseforskning.

Det avgjørende er om selve treningen av algoritmen og utviklingsprosessen kan gi ny kunnskap om helse og sykdom.

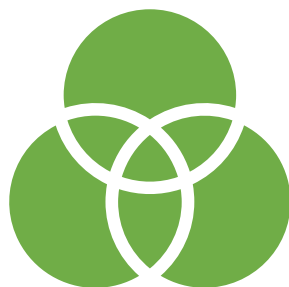

Hva er det viktigste å huske

Hvis REK er i tvil om prosjektet skal ha en forskningsetisk vurdering eller ikke, så kan komiteene vurdere risikomomentet. Hvis dette er betydelig tas prosjektet inn.

Helse tolkes utvidende og trenger ikke å stå i relasjon til sykdom

**Veilederen ble godkjent i NEM-
møte 18.10.21**

**Veilederen vil bli publisert på NEMs
nettside i løpet av to uker**

Takk for oppmerksomheten

Camilla: camilla.bo.iversen@forskningsetikk.no

Brittelise: brittelise.bakstad@forskningsetikk.no